

PLAN DZIAŁANIA KT 242 ds. Informacji i Dokumentacji

STRESZCZENIE

Komitet Techniczny 242 ds. Informacji i Dokumentacji został powołany w 1994 roku (wówczas pod nazwą: Normalizacyjna Komisja Problemowa 242: Informacja i Dokumentacja) w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego.

Przedmiotem prac Komitetu Technicznego 242 ds. Informacji i Dokumentacji są problemy szeroko rozumianego bibliotekarstwa, bibliografii i informacji naukowej. Komitet zajmuje się następującymi zagadnieniami:

- terminologia,
- kompozycja dokumentów,
- identyfikacja i opis dokumentów,
- kodowanie,
- konwersja pism,
- języki informacyjno-wyszukiwawcze,
- przechowywanie i konserwacja dokumentów
- zastosowanie komputerów,
- usługi edukacyjne.

KT nr 242 w wymiarze międzynarodowym współpracuje z ISO/TC 46 *Information and documentation* i jego podkomitetami oraz ISO/TC 232 *Education and learning services*, zaś w wymiarze europejskim z CEN/TC 353 *Information and Communication Technologies for Learning, Education and Training* i CEN/SS F17 *Administrative documents*.

Normy opracowane przez KT 242 stanowią podstawę kluczowych aspektów działalności bibliotekarskiej i bibliograficznej. Wprowadzone przez Komitet standardy określają m. in. zasady opracowywania zasobów bibliotecznych, tworzenia bibliografii, udostępniania informacji bibliograficznych, tworzenia metadanych itp. Znajdują one zastosowanie we wszystkich typach bibliotek, zarówno tradycyjnych (poczynając od Biblioteki Narodowej, poprzez biblioteki szkół wyższych, biblioteki centralne, naukowe, publiczne, specjalne, kończąc na bibliotekach szkolnych i pedagogicznych), jak i cyfrowych oraz w ośrodkach informacji naukowej, muzeach i archiwach.

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT 242 znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

- działalność bibliotekarska i bibliograficzna;
- zasady opracowywania zasobów bibliotecznych;
- zasady tworzenia bibliografii;
- zasady udostępniania informacji bibliograficznych i tworzenia metadanych;
- praca instytucji kultury i nauki (głównie bibliotekarze, bibliografowie, bibliotekoznawcy, informatolodzy, a także archiwiści, muzealnicy, wydawcy, użytkownicy w/w instytucji oraz dostawcy usług edukacyjnych)
- rozwój technologii informatycznych;
- udostępnianie danych w sieci;
- wymiana (w skali krajowej i międzynarodowej) danych bibliograficznych i
- innych metadanych

W Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach znalazły się następujące stwierdzenia – „Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.” W art. 4 Ustawy określono podstawowe zadania bibliotek – są nimi:

- 1) gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
- 2) obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie.

Szczegółne zadania spoczywają na Bibliotece Narodowej, a wśród nich opracowywanie i wydawanie bibliografii narodowej, prowadzenie ośrodków znormalizowanych numerów wydawnictw zwartych i wydawnictw ciągłych. Biblioteka Narodowa pełni także funkcję ośrodka prac unifikacyjnych w zakresie bibliotekarstwa, bibliografii i innych specjalizacji

PLAN DZIAŁANIA KT 242

DATA: 2020-03-09

Wersja: 3 poprawiona

Projekt uzgodniony w KT

Strona 3

(m.in. informacji naukowej, czytelnictwa, edytorstwa, konserwacji materiałów bibliotecznych), współpracującego z Polskim Komitetem Normalizacyjnym.

Środowisko, w jakim działa KT tworzą pracownicy instytucji kultury i nauki, przede wszystkim bibliotekarze, bibliografowie, bibliotekoznawcy, informatolodzy, a po części także archiwiści, muzealnicy, wydawcy, użytkownicy w/w instytucji oraz dostawcy usług edukacyjnych (poza edukacją formalną).

Procesy związane z rozwojem technologii informatycznych, z udostępnianiem danych w sieci, z wymianą (w skali krajowej i międzynarodowej) danych bibliograficznych i innych metadanych wymagają stosowania standardów i jednolitych zasad. Bez nich realizacja wielu istotnych – z punktu widzenia działalności instytucji kultury, w tym bibliotek, muzeów i archiwów, i współpracy między nimi – procesów nie byłaby możliwa. Dotyczy to zarówno aspektów merytorycznych (np. zawartości i struktury opisu bibliograficznego), jak również narzędziowo-informatycznych.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Katalog aktualnych norm opublikowanych przez KT 242 liczy 49 pozycji, w tym 12 z nich dostępnych jest tylko w wersji językowej angielskiej. Większość pozycji ma powszechne zastosowanie we wszystkich typach bibliotek – np. normy dotyczące opisu bibliograficznego, transliteracji itp. Z niektórych korzystają tylko wybrane instytucje – np. głównym użytkownikiem norm dotyczących znormalizowanych standardów ISO (ISSN, ISBN, ISMN, ISNI, DOI, ISTC itd.) jest Biblioteka Narodowa (a w jej ramach m.in.: Narodowy Ośrodek ISSN, Zespół Zadaniowy ds. znormalizowanych numerów wydawnictw ISBN i ISMN prowadzący prace nad elektronicznym serwisem e-ISBN).

KT 242 opracował również normy dotyczące zagadnień związanych z przechowywaniem zbiorów muzealnych, materiałów bibliotecznych i archiwalnych, wymagań dotyczących papieru archiwalnego itp. Normy z tego zakresu zostały opracowane we współpracy z przedstawicielami takich instytucji jak: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych,

PLAN DZIAŁANIA KT 242

DATA: 2020-03-09

Wersja: 3 poprawiona

Projekt uzgodniony w KT

Strona 4

Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Na liście norm opracowanych przez KT 242 znajdują się także pozycje odnoszące się do działalności wydawniczej.

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Dzięki dalszym pracom nad normami z zakresu tematycznego KT 242 przewidywane są następujące korzyści:

- dalsza standaryzacja działalności informacyjnej w bibliografii, bibliotekarstwie, muzealnictwie i archiwach;
- opracowanie i rozwój nowych standardów obejmujących współczesne metody i techniki przetwarzania informacji, a zwłaszcza standardów dotyczących metadanych;
- rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie normalizacji;
- propagowanie dostępu do informacji, metod jej przetwarzania, istotnych dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy;
- promowanie standardów bibliograficznych i dobrych praktyk służących realizacji idei bibliografii, której celem jest identyfikacja i przekazanie wiadomości o dorobku naukowym i kulturowym naszej cywilizacji.

3 CZŁONKOSTWO W KT I STRUKTURA KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT.

Obecnie KT 242 liczy 21 reprezentantów, delegowanych przez 15 podmiotów. Są to:

- Biblioteka Narodowa
- Centralna Biblioteka Statystyczna
- Kancelaria Sejmu, Biblioteka Sejmowa
- Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
- Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów

PLAN DZIAŁANIA KT 242

DATA: 2020-03-09

Wersja: 3 poprawiona

Projekt uzgodniony w KT

Strona 5

- Polska Sekcja IEEE
- Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
- Uniwersytet Jagielloński
- Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika
- Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. J. Śniadeckich w Bydgoszczy
- Uniwersytet Śląski
- Uniwersytet Warszawski
- Uniwersytet Wrocławski

[Sekretariat KT 242 umiejscowiony jest w Instytucie Bibliograficznym Biblioteki Narodowej.]

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1. Cele KT

- udział w międzynarodowych pracach normalizacyjnych poprzez opiniowanie norm i innych dokumentów normalizacyjnych dotyczących zagadnień pozostających w zakresie tematycznym KT;
- terminowa (zgodna z przyjętymi harmonogramami) realizacja wszystkich prac ujętych w Programie prac normalizacyjnych KT 242;
- wprowadzanie do katalogu Polskich Norm standardów międzynarodowych szczególnie ważnych w praktyce bibliotecznej i bibliograficznej.

4.2. Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- aktywne uczestnictwo w głosowaniach wszystkich członków KT 242,
- aktywne uczestnictwo w pracach i posiedzeniach KT 242 wszystkich członków,
- aktywne poszukiwanie źródeł finansowania tłumaczeń,
- aktywne poszukiwanie wykonawców prac normalizacyjnych,
- udział członków KT 242 w krajowych i międzynarodowych konferencjach i seminariach środowiskowych, poświęconych normalizacji.

4.3. Aspekty środowiskowe

Brak aspektów środowiskowych związanych z pracami KT 242.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu (normalizacyjnego) (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego. W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

Czynnikami wpływającymi na realizację programu prac KT 242 i wprowadzenie nowych TN do programu prac są przede wszystkim:

- brak środków finansowych na opracowywanie PN (tłumaczenia norm ISO, nowelizację PN-N wprowadzonych przed 1994 r.);
- brak konsensu części środowiska na przyjęcie projektu normy.

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

- 1) **ISO 21246:2019** Information and documentation – Key indicators for museums
- 2) **ISO 15511:2019** Information and documentation – International standard identifier for libraries and related organizations (ISIL)
- 3) **ISO 2108:2017** Information and documentation – International Standard Book Number (ISBN) – (nowelizacja)
- 4) **ISO 3297:2017** Information and documentation – International standard serial number (ISSN) – (nowelizacja)
- 5) **ISO 3901:2019** Information and documentation – International Standard Recording Code (ISRC) – (nowelizacja)
- 6) **ISO 11799:2015** Information and documentation – Document storage requirements for archive and library materials – (nowelizacja)

PLAN DZIAŁANIA KT 242

DATA: 2020-03-09

Wersja: 3 poprawiona

Projekt uzgodniony w KT

Strona 7

7 WYKAZ POZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, KTÓRE KT ZREALIZOWAŁ W 2018 I 2019

- 1) **PN-ISO 16439:2019-11** Informacja i dokumentacja -- Metody i procedury oceny wpływu bibliotek
- 2) **PN-ISO 18461:2018-02** Międzynarodowa statystyka muzealna
- 3) **PN-EN ISO 3166-1:2021-03** Kody nazw krajów oraz ich jednostek administracyjnych – Część 1: Kody krajów